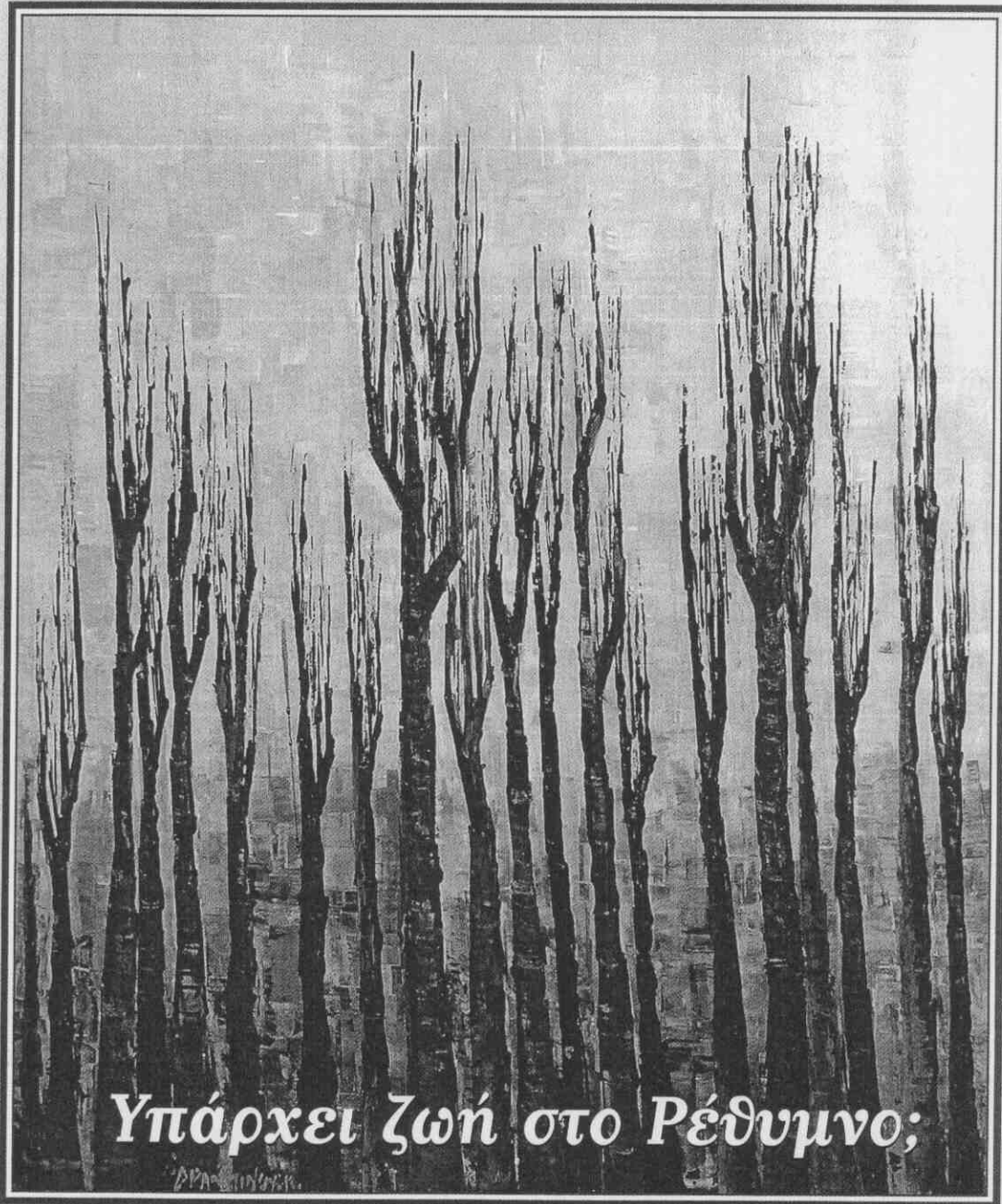

Fortezza

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΜΑΤΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ • ΤΕΥΧΟΣ Ι • ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2009 • ΤΙΜΗ € 3

Υπάρχει ζωή στο Ρέθυμνο;

ΧΑΝΙΑ, Η ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΓΙΑΣΕΜΙΩΝ
Η μουσική σκηνή της πόλης

ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ήρθε, τραγούδησε και μας μίλησε

ΜΑΡΙΝΑ ΛΑΜΠΡΑΚΗ-ΠΛΑΚΑ

«Ο Πρεβελάκης όπως τον έζησα»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ: ΝΙΚΟΣ ΜΑΜΑΓΚΑΚΗΣ

«Μουσική φτιάχνω
ζωή καταλαβαίνω»

ΒΟΛΤΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ • ΣΙΝΕΜΑ • ΘΕΑΤΡΟ

• ΜΟΥΣΙΚΗ • ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ • BLOGS

• ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ • ΡΟΚ & ΕΛΕΦΑΝΤΕΣ

ΜΑΡΙΝΑ ΛΑΜΠΡΑΚΗ-ΠΛΑΚΑ:

«Ο ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ ΟΠΩΣ ΤΟΝ ΓΝΩΡΙΣΑ»

Ήταν η κορύφωση των εκδηλώσεων για τα 100 χρόνια από τη γέννηση του ρεθυμνιώτη συγγραφέα. Η διευθύντρια της Εθνικής Πινακοθήκης, Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα υπήρξε μαθήτρια και αργότερα βοηθός του Παντελή Πρεβελάκη αλλά –το πιο σημαντικό– ανήκε στους ελάχιστους ανθρώπους του στενού φιλιού του κύκλου. Έτσι, ως καλεσμένη του Συνδέσμου Διαδόσεως Καλών Τεχνών ήρθε στο Ρέθυμνο και μίλησε για τον συγγραφέα –σε μικρότερο ακροατήριο απ’ ό,τι θα έπρεπε, για να λέμε την αλήθεια. Διαλέξαμε τα πιο σημαντικά αποσπάσματα της ομιλίας της.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

«**Τον συνάντησα** για πρώτη φορά με σκοπό να του ζητήσω την άδεια να παρακολουθώ μαθήματα στην σχολή Καλών Τεχνών. Είχα μόλις τελειώσει το Πανεπιστήμιο. Στην Αθήνα τότε δύο δίδασκαν ιστορία της τέχνης. Διάλεξα τον συγγραφέα συνειδητά, είχα πληροφορίες για τον σαγηνευτικό τρόπο με τον οποίο δίδασκε και επιπλέον μοιραζόμουν το ίδιο πάθος με εκείνον για τον Ελ Γκρέκο. Η πρώτη εντυπώσεις που μου άφησε ήταν αμφίσημες. Ο ώριμος άντρας, ήταν τότε 55 ετών αλλά φαινόταν λίγο μεγαλύτερος, με το ροδαλό αιματώδες πρόσωπο, τα μεγάλα καστανοπράσινα

μάτια, τα σαρκώδη χείλη, ευσταλής, ψηλός, λίγος γεμάτος, απέπνεε έναν αέρα αρχοντιάς, άνεσης, καλωσύνης αλλά και... απόστασης. Με τον καιρό οι εντυπώσεις αυτές έμελλε να αλλάξουν. Το απόμακρο και κάπως αγέρωχο ύφος δεν ήταν παρά μια προστατευτική ασπίδα ένα προσεκτικά σχεδιασμένο επιλεκτικό προσωπίο. Πίσω τους έκρυβαν όλα αυτά τα χαρακτηριστικά έναν περιπαθή χαρακτήρα και μια μεγάλη καρδιά γεμάτη ευαισθησία, γενναιοδωρία, δικαιοσύνη».

«**Η φήμη** του δύσκολου, του δυσπρόσιτου και αποσυνάγωγου συγγραφέα συνόδευε τον Πρεβελάκη. Ο ίδιος δεν φαινόταν πρόθυμος να τη διαψεύσει καθώς τον προστάτευε από τους ενοχλητικούς επισκέπτες και θαυμαστές και του επέτρεπε να καλλιεργεί ως ύπατο αγαθό και προϋπόθεση για τη δημιουργία, δηλαδή τον ζωντανό χρόνο. Η ασκητική και μονήρης ζωή του, το πάντα περιποιημένο και αψεγάδιαστο παρουσιαστικό του, το αναντράνισμά του για να χρησιμοποιήσω αυτή την υπέροχη Κρητική λέξη, οι τρόποι του ευγενείς και λίγο απόμακροι σε κρατούσαν σε κάποια απόσταση και επιβεβαίωναν τη φήμη που ανέφερα παραπάνω».

«**Τον διέκρινε** η κοινωνική αλληλεγγύη και η κοινωνική ευαισθησία για το πλησίον του. Εδώ πρέπει να σας πω μια μαρτυρία, όταν παίχτηκε το θεατρικό του έργο «Το χέρι του σκοτωμένου» εδώ στο Ρέθυμνο τον βρήκα πριν από την παράσταση δακρυσαμένο και του λέω, δάσκαλε τι έχεις, τι συμβαίνει; και μου είπε: «πριν από λίγο ήρθε εδώ ένας συμπολίτης μας ένα γέροντας και μου μιλούσε για το εγγόνι του που χάθηκε, έπεσε σε ένα λάκκο με ασβέστη...» και έκλαιγε... Συμπονούσε πάρα πολύ τους ανθρώπους».

«**Κυριότερη αρετή** που αγαπούσε πολύ ο Π. και προσπάθησε να τη μεταδώσει και σε μένα ήταν ο αυτοέλεγχος, η εγκράτεια και η υπερήφανα απόσυρση από τη μικροπρέπεια, από τα μικρά πράγματα, από τη φθορά της καθημερινότητας, αυτό που έλεγε και ο Καβάφης. Πραγματικά αυτό δεν μπορείτε να φανταστείτε τι ασπίδα είναι. Μακριά από τις υπονομιεύσεις, τα μαχαιρώματα, τις μοχθηρίες και τις κακολογίες, ο Π. στεκόταν άτρωτος. Σας βεβαιώνω ότι αυτό με έχει προστατεύσει και μένα στη θέση που βρίσκομαι».

«**Τα μαθήματα** του Π. Π. στη σχολή Καλών Τεχνών ήταν μαγικά. Νομίζω πως δεν ξανάκουσα ποτέ ούτε στο Πανεπιστήμιο ούτε αργότερα στο Παρίσι ένα λόγο τόσο μεστό, τόσο ευθύβολο, τόσο εμπνευσμένο. Το αγαπημένο του αντικείμε-

νο ήταν η Αναγέννηση και ο 16^{ος} αιώνας. Από τον 20^ο αιώνα αγαπημένοι του ζωγράφου ήταν ο Ματίς, ο Μπονάρ, ο Μπρακ και ο Πικάσο, τα υπόλοιπα τα δίδασκε από ευσυνειδησία αλλά όχι από έρωτα. Η επαφή του με τα έργα της τέχνης ήταν αισθησιακή. Περιγράφοντάς τα, τα χαίδευε κυριολεκτικά. Οι αναλύσεις του αποκάλυπταν μακρά γνώση για τις τέχνες και τους καλλιτέχνες. Καλλιεργούσε άλλωστε σχέσεις στενής φιλίας με πολλούς καλλιτέχνες όπως ο Παρθένης, ο Μόραλης, ο Γκίκας, ο Τέσης κ.α. Επιθυμία του ήταν να αφιερώσω το διδακτορικό μου στον αγαπημένο του ζωγράφο, τον Γιάννη Τσαρουχη, κάτι που δεν έγινε τελικά».

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ

«**Το πορτραίτο** του δασκάλου μου είναι απαραίτητο να το ολοκληρώσω περιγράφοντάς σας λιγάκι τον κόσμο του, το σπίτι του, αυτό το άβατο στο οποίο λιγοστοί φίλοι είχαν το προνόμιο να διεισδύουν. Μετά την επιστροφή μου από το Παρίσι και αφού διατήρησα σταθερή αλληλογραφία με το δάσκαλο έγινα κι εγώ τακτική θαμώνας της οδού Θουκυδίδου 10Α στην Πλάκα και αργότερα της οδού Υακίνθων στην Εκάλη. Έβλεπα το δάσκαλο μια φορά την εβδομάδα, συνήθως Παρασκευή βράδυ. Πάντοτε τρώγαμε το απλό φαγητό που είχε ετοιμάσει η γυναίκα που ερχόταν το πρωί στο σπίτι, ποτέ πολύπλοκα φαγητά, αγαπούσε την απλή ελληνική κουζίνα. Ποτέ δεν μου επέτρεψε να στρώσω το τραπέζι ή να μαζέψω το τραπέζι. Μου έλεγε, είσαι καλεσμένη μου, δεν μου επέτρεπε ποτέ να βοηθήσω, ήταν άρχοντας, ήταν οικοδεσπότης. Καμιά φορά μπορεί να τον έπαιρνε τηλέφωνο ο Κ. Τσάτσος ή ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Δεν επέτρεπε στον εαυτό του να διακόψει τη συνομιλία του με τον επισκέπτη, έλεγε, Πρόεδρε, θα σε πάρω αργότερα. Πού τι είμαστε; Μαθήτριά του ήμουν ακόμη δεν ήμουν καν καθηγήτρια, δεν με τιμούσε γι' αυτό που ήμουνα, τιμούσε τον επισκέπτη που είχε στο σπίτι του, τον άνθρωπο που τον φιλοξενούσε».

«**Οι συζητήσεις μας** ήταν για την τέχνη, την λογοτεχνία, ενίοτε για την πολιτική και για την ιστορία. Μη φανταστείτε ότι συζητούσαμε επαγγελματικά θέματα. Δεν το ήθελε καθόλου. Μπορώ να το ισχυριστώ χωρίς καθόλου δισταγμό ήταν ο πιο μορφωμένος Έλληνας. Γιατί ακριβώς καλλιεργούσε αυτό το ζωντανό χρόνο, δεν είχε περισπασμούς, πήγαινε το πρωί στη σχολή, έκανε το μάθημά του και κλεινότανε μετά μέσα και αφιεωνότανε στο συγγραφικό του έργο και το διάβασμα. Παρήγγελε βιβλία και παρακολουθούσε την παγκόσμια λογοτεχνία από τις πρωτογενείς πηγές της. Παρακολουθούσε τα πάντα και ήταν ενήμερος για την τελευταία λέξη της λογοτεχνικής παραγωγής εκείνης της εποχής».

ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

«**Μου άρεσε** να κάθομαι σε ένα σκαμνάκι χαμηλό απέναντί του. Η κουβέντα γύρναγε συχνά γύρω από τον δικό του δάσκαλο, τον Νίκο Καζαντζάκη για τον οποίο έτρεφε απεριόριστο θαυμασμό και σεβασμό χωρίς να κρύβει την απόστασή του από τις θέσεις του, τη στάση της ζωής του, τη γλώσσα του, τη φιλοσοφία του ή τους ήρωές του... Ένα από τα βράδια που πήγα να τον συναντήσω τον βρήκα με δάκρυα στα μάτια, άλλη

μια φορά και όχι μόνο μια φορά. Εδώ πρέπει να αναφέρω ότι ο Πρεβελάκης δεν ντρεπόταν καθόλου να δείξει τη συγκίνησή του σαν αληθινός Κρητικός. Τον ρώτησα, δάσκαλε, τι έχεις; Μου απάντησε: «διάβαζε για πολλοστή φορά την Οδύσσεια του Καζαντζάκη, αυτό που εκείνος θεωρούσε το έργο ενώ όλα τα άλλα βιβλία του τα θεωρούσε πάρεργα. Πόσος μόχθος χαμένος, πόσος πολύτιμος χρόνος σπαταλημένος για την Οδύσσεια...» Κλασικός συγγραφέας ο ίδιος δεν μπορούσε να δεχτεί τον σοφιστεμένο μανιρισμό και την έκρηξη του

«**Μπορώ να το ισχυριστώ χωρίς καθόλου δισταγμό ήταν ο πιο μορφωμένος Έλληνας**».

μπαρόκ που χαρακτηρίζει τη γραφή και το ύφος του δασκάλου του, ιδιαίτερα στην Οδύσσεια. Όσο για τους ήρωές του, ένα μόνο σχόλιο είναι χαρακτηριστικό, μου έλεγε, και αυτά που σας λέω ακούγονται για πρώτη φορά. Μου έλεγε: αν οι ηρωικοί υπερασπιστές του νησιού μας ήταν σαν τον Καπετάν Μιχάλη, η Κρήτη δεν θα είχε ποτέ απελευθερωθεί. Για να αποδώσω όμως δικαιοσύνη πρέπει να πω ότι έλεγε ο Πρεβελάκης μιλώντας για τη θέση που κατέχει ο Καζαντζάκης στο πάνθεον των Ελλήνων συγγραφέων. Μου έλεγε: «Αν αφαιρέσεις τον Καζαντζάκη από τα ελληνικά γράμματα αμέσως γίνονται επαρχιακά». Άρα τον τοποθετούσε πάρα πολύ ψηλά, παρόλες τις επιφυλάξεις του. Θεωρούσε ότι ήταν ένας γίγαντας. Θα σας πω και μια παρεξήγηση που υπάρχει ακόμη και πολύ υψηλά... Πιστεύουν ότι ο Καζαντζάκης επηρέασε τον Πρεβελάκη ενώ έχει συμβεί ακριβώς το αντίθετο». ■

*Η εκδήλωση εμπλουτίστηκε με ηχογραφημένα μηνύματα του Παντελή Πρεβελάκη όπου απευθύνει χαιρετισμό στους συμπολίτες του. Διανθίστηκε επίσης με το μουσικό κομμάτι «Έρωτα εσύ», από το Μεγάλο Ερωτικό του Μάνου Χατζιδάκι, που περιέχει στίχους από το χορικό της Μήδειας σε μετάφραση Παντελή Πρεβελάκη. Ερμήνευσε η σοπράνο Μαριέλλα Βιτώρου. Στο πιάνο ήταν η Ελευθερία Μιχάλα.

ΕΥΝΑΞΕΜΟΣ
ΔΙΔΑΧΣΕΙΣ
ΚΑΛΩΝ
ΤΕΧΝΩΝ

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΟΜΕΙΟ

Ο Παντελής Πρεβελάκης όπως τον γνώρισα

Διάλεξη από την κερλή Μάρτινα Λαμπράκη-Πλάκα Διευθύντρια Ένωσης Πιννακλήσης Καθηγήτρια Σπουδών της Τέχνης προέστη ο γάμος Γάβρος Αγγελάκης

Δευτέρα 26 Οκτωβρίου 2009, ώρα 20:00
Αίθουσα Συνέδριου Διοίκησης Εκλάν Τεχνών
Οδός Βερνάρδο 1, 75000
Βιοστός Ελευθέρι